

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Vienotas muzeju semantiskās prakses iespējas

NMKK

Annija Vucāne

Kultūras informācijas sistēmu centra
muzeju projektu koordinatore
annija.vucane@kis.gov.lv

2020.gada 26. marts

Individuāli izvēlēta prakse no uzskaites līdz aprakstam

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Priekšmetu uzskaites apzīmējumu piemēri no muzejiem. Obligātā prasība ir KM noteikts muzeja šifrs + priekšmeta numurs. Pieraksta veids un papildinājumi izvēlēti individuāli. Atsevišķi muzeji vēsturiski lieto kolekciju numurus, kuru pieraksts atšķiras.

NMKK IS risinājums – uzskaites apzīmējumu maskas jeb šabloni, kuros tiek ierakstīti numuri + sistēmas automātiski ģenerēti unikāli sistēmas numuri

Pamatkrājuma priekšmets-	Pamatkrājums ar apakšnumuriem –	Palīgrājums-
ABC 5802	ABC 22102(2)	ABC F pf 285
ABC 9658	ABC 1-53861	ABC p 1284
ABC/ 1954	ABC 19.113	ABC Plg 10996:2
ABC- 11831	ABC 45482:1	ABC pg 3952
ABC L P.f. 4279	ABC 17204 / 4	ABC Pmk. 19017/16
	ABC 17208 / 1 – 47	
	ABC- 3946/1-9	

ABC – mainīts muzeja šifrs, lai aizsargātu identitāti

Bold izīmētā daļa - muzeju veidots uzskaites numurs

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Individuāli izvēlēta prakse no uzskaites līdz aprakstam

Muzeji krājumu daļa kolekcijās, vienotas izpratnes par kolekcijas veidošanas principiem nav. Vienā muzejā reizē var būt gan personību, gan novadu, gan priekšmetu veidu u.c. kolekcijas. Atsevišķi muzeji visu apkopo vienā muzeja kolekcijā un daži pat veido kolekcijas "citi priekšmeti" utt.

NMKK IS risinājums – publiskajā portālā kolekcijas tiek apvienotas grupās, lai radītu vienotu un ērtāk uztveramu priekšstatu lietotājiem.

Akvarelis	Pārējie muzeja priekšmeti	A Antropoloģiskā kolekcija
Akvarelis 20.gs. 2.puse - padomju periods	Priekšmeti	A.Lēzera stikla plašu negatīvi
Akvareļi 20.gs.2.puse - 21.gs.	Priekšmeti	Abizovs, Jurijs
Akvareļi, pasteļi	Priekšmeti	Adelaides Latviešu muzejs, ALMK
Akvareļi, pasteļi, guaša	Priekšmeti	Afišas
		Afišas un plakāti
	Albūmi	
	Albumi un mapes	
Rakstiskie muzeja priekšmeti (Dokumenti, rokraksti)	Albumi, informācijas materiāli	
Rakstiskie muzeja priekšmeti (Iespieddarbi)	Albumi, mapes	Vecpiebalgas "Vēveri"
Rakstiskie priekšmeti	Albumi, mapes, vāki	Vēsturisko priekšmetu kolekcija
Rakstiskie un Audio-vizuālie priekšmeti	Albumi, mapes, vāki II	Vēsturisko priekšmetu kolekcija
Rakstītie avoti	Albumi, mapes, vāki III	
Rokraksti	Albumi, mapes, vāki IV	
Rokrakstu, zīmējumu, fotoattēlu un dokumentu kolekcija	Albumu, suvenīru un piemiņas lietu kolekcija	

Priekšmetu tipa klasifikators

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

NMKK ir priekšmetu tipa klasifikators, kurā hierarhiski tiek norādīta priekšmeta piederība pēc tipa. Tas palīdz uzturēt vienotu priekšmetu klasificēšanas struktūru. Uz tā pamata izveidota Priekšmetu aprakstīšanas rokasgrāmata (2012), kurā aprakstīts, kas pieder pie katra tipa un, kā katru no tiem aprakstīt NMKK, izskaidrojot visos laukos ievadāmo informāciju katram tipam. To varētu nosaukt arī par NMKK lauku vārdnīcu. Katrs lauks tiek izskaidrots, interpretējot pēc konkrētā priekšmeta tipa.

PRIEKŠMETA KLASIFIKATORA VĒRTĪBU SARAKSTS

Nosaukums: Priekšmeta tips

VĒRTĪBA

IV Audio-vizuālie un IT priekšmeti

V Dabas priekšmeti

I Lietiskie priekšmeti

II Rakstiskie priekšmeti

III Tēlojošie priekšmeti

Priekšmeta apraksts	<p>*</p> <p>Raksta ar lielo sākumburtu.</p> <p>Laukā apraksta priekšmeta fizisko (vizuālo) izskatu (defektus šajā laukā neuzskaita).</p> <p>Atbilstoši muzeja praksei var izmantot teksta formatēšanas iespējas (B-treknraksts, / – slīpraksts, <u> </u> – pasvītrojums).</p> <p>Ieteicams izmantot vienotu formatējumu.</p> <p>Teikuma beigās liek punktu.</p>
---------------------	---

Aizpildot Globālās ievadformas laukus, jāņem vērā:

1. informācija rakstāma saskaņā ar latviešu literārās valodas normām (tekstā - standartvalodas), uz to norāda zīme „*“.
2. Visus nosaukumus raksta atbilstoši īpašvārdu pareizrakstības noteikumiem, citvalodu īpašvārdus tekstā raksta saskaņā ar citvalodu īpašvārdu atveides noteikumiem.
3. Ieteicamie vārdu saīsinājumi: **u.c.** – un citi, **utt.** – un tā tālāk, **u.tml.** – un tamlīdzīgi, **vai tml.** – vai tamlīdzīgi, **t.i.** – tas ir. Par citiem gadījumiem vārdu saīsināšanā skatīt izdevumā: Muzeju, arhīvu un bibliotēku standartizācijas tehniskā komiteja (MABSTK), Latviešu valodas vārdu un vārdu savienojumu īsināšana bibliogrāfisko datu apstrādē, Rīga, Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2008.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Citi klasifikatori

PRIEKŠMETA KLASIFIKATORA VĒRTĪBU SARAKSTS

Nosaukums: Žanrs

VĒRTĪBA

- 12. Abstrakcija
- 2. Ainava
- 4. Akts
- 11. Alegorija
- 10. Animālijas
- 8. Batālijas
- 16. Citi žanri
- 15. Ex-Libris
- 13. Ilustrācija
- 3. Klusā daba
- 9. Laikmeta tēma
- 1. Portrets
- 6. Reliģiski mitoloģiskais žanrs
- 5. Sadzīves žanrs
- 14. Scenogrāfija
- 7. Vēsturiskais žanrs

Globālie klasifikatori

NOSAUKUMS

Autentiskums

Garuma mērvienība

legūšanas metode

legūšanas veids

Krājuma veids

Kultūrvēsturiskie apgabali

Priekšmeta tips

Svara mērvienība

Valoda

Valsts

Valūta

Žanrs

PRIEKŠMETA KLASIFIKATORA VĒRTĪBU SARAKSTS

Nosaukums: Autentiskums

VĒRTĪBA

- 3. Atdarinājums
- 7. Atlējums
- 8. Fotokopija
- 2. Kopija
- 11. Kserokopija
- 6. Mulāža
- 9. Noraksts
- 1. Oriģināls
- 10. Pārgrafēts
- 4. Rekonstrukcija
- 5. Viltojums

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Muzeju vienotas izpratnes un rakstības prakses problēmas

Nr.1 – Priekšmetu aprakstīšanas rokasgrāmata veidota ieteicamā, nevis obligātā formā, līdz ar to priekšmetu aprakstīšanas prakses aizvien atšķiras. Vienota pieraksta standarta/noteikumu nav.

Nr.2 – Priekšmetu tipa klasifikatorā obligāti ir jānorāda tikai pirmā, plašākā vērtība (lietiskie, rakstiskie, tēlojošie utt. priekšmeti). Pakārtotās vērtības tiek norādītas pēc izvēles. Daudzi muzeji zemākās vērtības nenorāda.

Nr.3 – Pārējie kontrolētie klasifikatori nav obligāti aizpildāmi.

Nr.4 – Daļa muzeju nevēlas mainīt līdzšinējo praksi, tādēļ neņem vērā izstrādātos ieteikumus ne uzskaites numuru, ne kolekciju, ne aprakstu u.c. datu veidošanā un pierakstā.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Problēma Nr.5 – Muzeji glabā ārkārtīgi plašu priekšmetu veidu spektru un arī specializējas dažādās jomās.

Piemēram, reģionālais muzejs un medicīnas muzejs uzņem krājumā ķirurģijas instrumentu. Reģ. muzejs, iespējams, to uzņēmis un aprakstīs balstoties tajā, kam tas piederējis, bet medicīnas muzejs balstoties tajā, ar ko tas atšķiras no citiem tāda paša veida instrumentiem. Pieraksta veids un fokuss ievērojami atšķirsies.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Piemērs – gatavošanās pārejai nākotnē uz vienoto autortiesību sistēmu

1. Dati par autoru netiek norādīti pēc vienota principa (A.Bērziņš / Andris Bērziņš) Dzīves gadi norādīti dažādā pierakstā, var arī nebūt norādīti nemaz.
2. Autortiesību pieraksts dažādās sistēmās atšķiras (atzīme JĀ/NĒ + piederības vērtības vai autortiesību neesamības iemesli)
3. Dažādā pieraksta dēļ, veicot pāreju uz vienotu autortiesību apstrādes sistēmu liela daļa datu būs jālabo manuāli.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Risinājumi

- Veidot vienotu izpratni par muzeja priekšmetu strukturizāciju un uzskaiti. Kas ir kolekcija, kā tiek uzskaitīti muzeja priekšmeti.
- Oficiāli pieņemti vienotas prakses standarti muzejiem, kuros norādītas konkrētas prasības vai atsauces uz tām, piemēram, *Priekšmetu aprakstīšanas rokasgrāmatu*, kā obligāti ievērojamu.
- Standartizēt aprakstīšanas un pieraksta veidus laukos, kuros iespējams, piemēram, uzskaites apzīmējums, autors, datējums, virsraksts vai nosaukums u.c.
- Veicināt esošo vārdnīcu u.c. materiālu aktualizēšanu un apguvi, lai nodrošinātu vienotu izpratni par jēdzieniem.*
- MK noteikumos noteikt papildus obligāti aizpildāmos laukus NMKK**
(skatīt MK noteikumu pielikumu)
- NMKK pievienot papildus **obligātos** klasifikatorus ar noteiktām vērtībām.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

Rezultāti un ieguvumi

- Vienota strukturizēšanas un uzskaites prakse muzejos;
- Vienota pierakstīšanas un aprakstīšanas prakse muzeju / atmiņas institūciju jomā;
- Lietotājam ērtāk uztverama informācijas klasifikācija un pasniegšanas veids – ērtāka pārskatīšana, meklēšana utt.;
- Iespēja sistēmā ģenerēt datus – veidot atlases, atskaites, iegūt statistiku u.c.;
- Iespēja vieglāk savstarpēji savienot un integrēt informācijas sistēmas, veikt datu apmaiņu.

Kultūras informācijas
sistēmu centrs

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Annija Vucāne

annija.vucane@kis.gov.lv

66951109

info@nmkk.lv